

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN

KWALITEITSONDERZOEK BIJ

ORION COLLEGE LOCATIES KINGMA NOORD (CLUSTER 3)

Plaats : Amsterdam (locaties Beijerlandstraat en Wognummerplantsoen)
BRIN-nummer : 21EN
Arrangementsnummer : H2946935
Onderzoek uitgevoerd op : 26 en 27 april 2010
Rapport vastgesteld te : Utrecht op 24 augustus 2010

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 26 en 27 april 2010 een onderzoek uitgevoerd op het Orion College locaties Kingma Noord voor vso-zml te Amsterdam, om na te gaan of er sprake is van tekortkomingen in de kwaliteit van het onderwijs en de naleving van wet- en regelgeving.

Het voorliggende rapport heeft betrekking op de kwaliteit van het onderwijs op de beide locaties in Amsterdam-Noord. De locatie in Amsterdam-Zuidoost is niet bij dit onderzoek betrokken.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is het volgende. De Kingmaschool in Amsterdam was voor het laatst in 2007 door de inspectie bezocht voor een periodiek kwaliteitsonderzoek (PKO). Voorafgaand aan het bestuursgesprek op 15 februari 2010 heeft de inspectie een risicoanalyse uitgevoerd. Na overleg hierover met het bevoegd gezag, zag de inspectie geen directe aanleiding het toezicht te intensiveren. De rapportages die zij bij de analyse heeft betrokken, gaven echter onvoldoende concreet zicht op de feitelijke stand van zaken en de effecten van activiteiten die de school onderneemt voor het behoud en de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. De inspectie heeft daarom in overleg met het bevoegd gezag besloten om in 2010 in het kader van de cyclus van het inspectietoezicht een kwaliteitsonderzoek uit te voeren.

Onderzoeksopzet

Bij het nu in 2010 uitgevoerde onderzoek beoordeelt de inspectie opnieuw de kwaliteit van de school en gaat tevens na of de wettelijke voorschriften worden nageleefd. De inspectie heeft bij het onderzoek gebruik gemaakt van alle kernindicatoren, aangevuld met indicatoren die betrekking hebben op de kwaliteitszorg. Reden hiervoor is dat tijdens het schoolbezoek bleek dat onderdelen van de kwaliteitszorg als geheel een aantal tekortkomingen vertonen. De toegevoegde indicatoren (1.1 t/m 1.8) staan cursief in het kwaliteitsprofiel in hoofdstuk 2. Een indicator die is weggelaten is indicator 10.6, omdat de inspectie niet heeft gesproken met ouders.

Deze rapportage is gebaseerd op:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Analyse van de zelfevaluaties en rapportages van de school.
- Onderzoek op locatie, waarbij:
 - schooldocumenten zijn bestudeerd;
 - de onderwijspraktijk is geobserveerd;
 - gesprekken met de directie en leden van de commissie voor de begeleiding zijn gevoerd.

Het eindgesprek is gevoerd met de directie en een vertegenwoordiger van het bevoegd gezag.

Toezichtkader

De inspectie heeft zich bij haar onderzoek gebaseerd op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2005. In het jaarplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zijn onderzocht. Deze documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek op het gebied van de onderwijskwaliteit en de wettelijke voorschriften. Dit wordt gevolgd door een beschouwing waarin tekortkomingen worden toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven. Hoofdstuk 3 geeft het toezichtarrangement weer.

2. BEVINDINGEN ORION COLLEGE LOCATIES KINGMA NOORD

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader (voortgezet) speciaal onderwijs. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is. De inspectie heeft daarnaast onderzocht of wordt voldaan aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

Cyclisch proces kwaliteitszorg	1	2	3	4
1.1 De school heeft inzicht in de verschillen in onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
1.2 De school hanteert een onderwijsconcept dat aansluit bij haar leerlingenpopulatie.				•
1.3 De school evalueert jaarlijks systematisch de kwaliteit van haar opbrengsten.		•		
1.4 De school evalueert regelmatig het leren en onderwijzen.		•		
1.5 De school evalueert regelmatig de leerlingenzorg.		•		
1.6 De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	
1.7 De school borgt de kwaliteit van het leren en onderwijzen en de leerlingenzorg.		•		
1.8 De school rapporteert aan belanghebbenden inzichtelijk over de gerealiseerde kwaliteit van haar onderwijs.			•	
Systeem van leerlingenzorg	1	2	3	4
3.1 De commissie voor de begeleiding bepaalt de onderwijsrelevante beginsituatie van de leerlingen.			•	
3.3 De school stelt een handelingsplan vast in overeenstemming met de ouders.			•	
3.5 De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de vorderingen en ontwikkeling van de leerlingen.			•	
3.8 De commissie voor de begeleiding evalueert de uitvoering van het handelingsplan.		•		
Functionaliteit handelingsplanning	1	2	3	4
4.1 De leerinhouden komen overeen met de afspraken in de documenten voor handelingsplanning.		•		
Leerstofaanbod	1	2	3	4
5.1 De school hanteert een leerstofaanbod voor de schoolse vakken.			•	
5.4 Het leerstofaanbod sluit aan op het uitstroomperspectief van de leerlingen.			•	
5.5 Het leerstofaanbod maakt het mogelijk gericht in te spelen op verschillen tussen leerlingen.			•	

Onderwijstijd	1	2	3	4		
6.3 De teamleden maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			•			
6.4 De school stemt de hoeveelheid tijd af op de onderwijsbehoeften van (individuele) leerlingen.		•				
(Ortho)pedagogisch handelen	1	2	3	4		
7.2 De teamleden gaan op een respectvolle wijze met de leerlingen om.			•			
7.4 De teamleden handhaven de gedragsregels.			•			
7.6 De teamleden stemmen hun (ortho)pedagogisch handelen af op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.			•			
(Ortho)didactisch handelen	1	2	3	4		
8.2 De leraren leggen duidelijk uit.			•			
8.4 De leraren stimuleren de leerlingen tot denken.		•				
8.5 De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			•			
8.7 De leraren stemmen de instructie en verwerking af op de onderwijsbehoeften van de leerling.		•				
Actieve en zelfstandige rol leerlingen	1	2	3	4		
9.1 De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•			
9.3 De leerlingen hebben verantwoordelijkheid voor de organisatie van hun leerproces, die past bij hun ontwikkelingsniveau.		•				
Schoolklimaat	1	2	3	4		
10.1 De school heeft inzicht in de beleving van de sociale veiligheid door leerlingen en personeel en in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op school voordoen.		•				
10.2 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen van incidenten in en om de school.			•			
10.3 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op afhandeling van incidenten in en om de school.			•			
10.4 De leerlingen en de teamleden voelen zich aantoonbaar veilig op school.			•			
Opbrengsten	1	2	3	4	5	
11.4 De resultaten van de leerlingen aan het eind van de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingen mag worden verwacht.					•	
Wet- en regelgeving					ja	nee
De school heeft de vastgestelde schoolgids aan de inspectie toegestuurd (WEC, artikel 27, lid 3).					•	
De school heeft het vastgestelde schoolplan aan de inspectie toegestuurd (WEC, artikel 27, lid 3).					•	
De onderwijstijd voldoet aan de wettelijke voorschriften (WEC, artikel 11, lid 4).					•	

2.2 Beschouwing

Algemeen beeld

De kwaliteit van het onderwijs op het Orion College locaties Kingma Noord is voldoende, omdat de school drie van de vier normindicatoren behorend bij het systeem van leerlingenzorg voldoende heeft. Daarnaast constateert de inspectie dat de school opbrengstgericht werkt, mede doordat zij erin slaagt om een substantieel aantal leerlingen mbo-1-certificaten te laten behalen (27% in het schooljaar 2009/2010). Ook doen leerlingen soms ivio-examens. Met daarnaast de inrichting van leerwerkplaatsen koerst de school doelbewust op het vergroten van de uitstroom van leerlingen naar begeleide of zo mogelijk zelfs betaalde arbeid. De school wil hier nog doelgerichter naar toe werken met de ontwikkeling van leerlijnen die in het schooljaar 2010/2011 moeten worden geïmplementeerd.

De kwaliteitszorg krijgt nieuwe impulsen, maar heeft nog te weinig effect op de werkvloer. Er is nog geen systematiek waarmee de kwaliteit van bijvoorbeeld de effectiviteit van de lessen of het systeem van leerlingenzorg in kaart wordt gebracht. Hierdoor mist de school onder andere kansen om specifieke talenten van leraren tijdig te herkennen en tot kwaliteitskeurmerk van de school te laten doorgroeien.

In onderstaande tekst licht de inspectie haar bevindingen toe.

Toelichting

Kwaliteitszorg in opbouw

De school heeft goed zicht op de onderwijsbehoeften van de populatie en heeft deze uitgewerkt in het onderwijsconcept. Dit concept krijgt onder andere een plek in het nieuwe schoolplan. Het onderwijs is er sterk op gericht om de leerlingen, gegeven hun mogelijkheden en belemmeringen, een passende plek in de maatschappij te laten verwerven. De ontwikkeling van leerlijnen waar passend lesmateriaal bij wordt gezocht is in volle gang.

De school heeft zeer uitgebreid de uitstroom van de leerlingen voor 2009/2010 beschreven. Dat is een belangrijke stap in de goede richting voor wat betreft de evaluatie van de opbrengsten. Doordat de school op schoolniveau echter geen doelen heeft geformuleerd voor haar verschillende 'leerlingstromen', kunnen de resultaten hier niet tegen worden afgezet. Dit moet een plek krijgen in het nieuw te schrijven schoolplan.

Zelfevaluatie en bevordering van draagvlak

Naast het ontbreken van schooldoelen is de evaluatie van het lesgeven en de leerlingenzorg onvoldoende. Ondanks dat de school wel cyclisch een quickscan afneemt, heeft dit nog niet geleid tot een sterkte-zwakteanalyse van de kwaliteit van de lessen. Een nieuw zorgplan dat binnenkort in gebruik moet worden genomen, is voortgevloeid uit concrete verbeterpunten die voor verbetering van de leerlingenzorg zijn opgesteld. Maar leraren merken op dat zij hier niet bij betrokken zijn geweest, terwijl zij wel een belangrijk deel van de uitvoering moeten realiseren. Hiermee gaat de school tevens voorbij aan het belang draagvlak te creëren onder diegenen die uiteindelijk de kwaliteit van de school zullen bepalen. Dit wordt nog onderstreept doordat volgens leraren geen (stimulerend) personeelsbeleid wordt gevoerd. Ook het borgen van doorgevoerde verbeterpunten is nog onvoldoende gerealiseerd.

Systeem van leerlingenzorg en functionaliteit van de handelingsplannen

Bij de instroom van leerlingen vervult de commissie voor de begeleiding (CvB) haar taak in het toelatingstraject en de beginfase van de handelingsplanning. De school spant zich in om ouders bij het handelingsplan te betrekken, hoewel dat niet altijd even gemakkelijk is. De vorderingen van leerlingen worden aan de hand van toetsen gevolgd en voor de sociaal-emotionele ontwikkeling gebruikt de school een pedagogische volgreep. De evaluatie van de handelingsplannen schiet echter tekort. In een volgende versie van het handelingsplan wordt namelijk niet teruggeblikt op de al of niet bereikte doelen. De school maakt onvoldoende inzichtelijk dat de leerinhouden die in de handelingsplannen staan vermeld, aansluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen. De school merkt echter op dat zij zich tijdens het onderzoek midden in een verbeteringsproces bevindt, zoals blijkt uit het nieuwe format voor handelingsplannen dat recent in gebruik is genomen; en ook stellen leraren en CvB meer (dan voorheen) concrete leer- en ontwikkeldoelen op.

Afstemming van leerstofaanbod

Voor de laagfunctionerenden werkt de school toe naar dagbesteding en de hoger functionerenden werken toe naar arbeidstoeleiding in verschillende praktijkstromen. Vanaf het schooljaar 2010/2011 zullen de beide locaties in Amsterdam-Noord een onderbouw- en een bovenbouwafdeling hebben. Op dit moment zijn de onderbouwgroepen (12 - 15-jarigen) namelijk nog op de locatie Beijerlandstraat gehuisvest en de bovenbouwgroepen (15 - 20-jarigen) op de locatie Wognumplantsoen, met uitzondering van twee structuurgroepen van de bovenbouw die nu in de Beijerlandstraat verblijven. Met daarnaast nog de locatie Amsterdam-Zuidoost zal de school vanaf volgend schooljaar op drie locaties meerdere trajecten van arbeidstoeleiding hebben.

Te weinig zelfverantwoordelijkheid

De school richt zich in de bovenbouw overwegend op de inhoud van de praktijkprofielen. Het valt de inspectie op dat de leerlingen in de beide structuurgroepen gemotiveerd en goed geconcentreerd aan het werk zijn. In de lessen heeft de inspectie mooie voorbeelden gezien van reflectie op het eigen werk van de leerlingen, met als uitgangspunt dat leerlingen van fouten kunnen leren. De leraren geven aan dat de leerlingen in de structuurgroepen direct betrokken zijn bij de doelen die zij willen bereiken. Door met de leerlingen in gesprek te gaan, leren zij volgens de leraren om eigen verantwoordelijkheid te dragen. Op die manier krijgen deze leerlingen niet alleen inzicht in en greep op hun eigen leer- en ontwikkelingsproces, maar wordt ook het leerstofaanbod afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Dit gebeurt echter niet schoolbreed. De school heeft tot nu toe geen initiatieven ondernomen om deze (blijkbaar effectieve) aanpak ook in andere groepen toe te passen. In de andere groepen is de afstemming van het leerstofaanbod namelijk onvoldoende. Hier krijgt wel bijvoorbeeld toegepast rekenen en lezen een plaats, maar de individuele afstemming van deze vakken op de leerlingen ontbreekt grotendeels. Ook krijgen de leerlingen in de meeste groepen te weinig kansen om zelfverantwoordelijkheid te ontwikkelen voor hun eigen leerproces (indicator 9.3). Ook is afstemming van leertijd en de benodigde aanpak voor de verschillende subgroepen niet in de vorm van groepsplannen uitgewerkt. De school is wel voornemens om tegelijk met de invoering van de leerlijnen ook met groepsplannen te gaan werken, waarbij binnen de groep subgroepen zullen worden onderscheiden.

Ontwikkelingsperspectieven

De school is nog niet zover dat ze concrete ontwikkelingsperspectieven (OPP's) opstelt. Wel beoogt de school met het in gebruik nemen van de leerlijnen om OPP's op te stellen in de vorm van profielen. De invoering van de leerlijnen moet in het komend schooljaar plaatsvinden. De school wil gelijktijdig met het invoeringstraject de bijpassende materialen in de leerlijnen voegen. De tussendoelen binnen de leerlijnen moeten de basis vormen voor het toetsen van vorderingen bij leerlingen. De inspectie stelt vast dat de school zich op dit terrein voortvarend ontwikkelt. Aan de andere kant signaleert de inspectie risico's voor de grote omschakeling, omdat deze door de leraren op de werkvloer moet plaatsvinden, terwijl de leerlijnen qua materialen en toetsing nog niet helemaal zijn 'gevuld'.

Schoonklimaat en inzicht in veiligheidsbeleving

Het Orion College locatie Kingma heeft haar veiligheidsbeleid beschreven. Dit betreft zowel een preventief beleid dat is gericht op het voorkomen van incidenten, als een curatief beleid dat is gericht op de afhandeling van incidenten in en om de school. Daarnaast houdt de school een incidentenregistratie bij. Schoolbreed is er echter geen inzicht in de veiligheidsbeleving van de leerlingen doordat de school deze niet periodiek peilt. Uit gesprekken met leerlingen blijkt dat zij het pesten feitelijk als een 'normaal' en geaccepteerd verschijnsel zien, maar hier tegelijkertijd ook veel last van hebben. Leerlingen vinden dat hier onvoldoende tegen wordt opgetreden. Ook zijn er grote verschillen tussen leraren in de mate waarin zij zich houden aan de schoolregels en -afspraken. Dit beeld wordt bevestigd door het tevredenheidsonderzoek dat in januari 2010 bij ouders en personeel is afgenomen. Het vigerende beleid wordt blijkbaar - zoals uit de vragenlijsten blijkt - niet goed toegepast.

Opbrengsten

De inspectie kan de resultaten van het onderwijs niet beoordelen. Deels komt dit doordat de school nog geen ontwikkelingsperspectieven voor de stromen leerlingen binnen de school heeft opgesteld en daardoor niet kan nagaan of leerlingen zich naar verwachting ontwikkelen. Aan de andere kant ontbreken voor de inspectie (nog) standaarden waaraan de opbrengstgegevens van scholen kunnen worden afgemeten.

De school merkt met betrekking tot de opbrengsten op dat een jaarlijks groeiend aantal leerlingen (in 2009/2010 zo'n 60%) uitstroomt naar een vorm van (al of niet begeleide) arbeid.

3. TOEZICHTARRANGEMENT

Geen belangrijke tekortkomingen in de onderwijskwaliteit

De Inspectie van het Onderwijs kent aan het Orion College locaties Kingma Beijerlandstraat en Wognumerplantsoen voor vso-zml het basisarrangement toe. Dit betekent dat de inspectie op dit moment geen reden heeft om het toezicht te intensiveren. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en, eventueel, een onderzoek in het kader van een themaonderzoek.